

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Development of Proposed Policy for Inclusive Education in Nakhon si Thammarat Province

ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี*

Chaweewan Suwanphakdee

ลุยง วีระนาวัน**

Luyong Weranawin

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาต้นแบบที่มีการจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมของจังหวัดนครศรีธรรมราชและ 3) พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดตามกรอบโครงสร้างชีวิต ในด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอนและเครื่องมือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การศึกษาเชิงสำรวจ 2) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และ 3) การศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ และขั้นตอนที่สองการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากผลการวิจัย ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 2 วิธี คือ 1) การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การประชาพิจารณ์

ผลการวิจัย ได้วิสัยทัศน์ว่า “ภายในปี 2564 จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้” และได้พันธกิจ 9 ประการ คือ 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการได้เข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐานและได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้าน 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติ

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการและระบบการคัดกรอง แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 6) พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้มีเจตคติที่ดี มีทักษะในการทำงานและมีขวัญกำลังใจ 7) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษา ในด้านสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนั้น จากผลการวิจัยทำให้ได้เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างชีวิต ที่มุ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ เพื่อให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ การจัดการเรียนร่วม

Abstract

The objective of this research are given as 1) To study present situations, problems and guidelines on the solution of inclusive education in Nakhon si Thammarat province. 2) To study the high-class inclusive educations through basic original academies in Nakhon si Thammarat province. 3) To develop proposed policies in inclusive education of basic in Nakhon si Thammarat province. This thesis consisted of visions, missions, goals, strategies and indicators according to SEAT framework regarding students, environments, activities and tools. The policy researches were employed as 2 steps: drafting the proposed policies and developing the proposed policies following information of this research. The drafting proposed policies step is related to survey researches, target focus groups and multi-case studies of original academy while the developing proposed step related to professional conferences and public hearings.

The research findings: There was the vision that “In 2021, Nakhon si Thammarat Province would be a leading province in managing the inclusive classrooms in schools at all level with equality and quality including adequate policy based on the disabled children’s needs so that they would be developed with full potential in self-help skill, social and living skill, academic skill, working and occupational skill, and live in society happily under environmental condition could be accessed and utilized by them.” Nine missions were: 1) the development of inclusive educational management system with efficiency and effectiveness. 2) the creation of equal opportunity for disabled children to learn in the inclusive schools at all level. 3) the enhancement and development for disabled children based on standard criterion as well as development of necessary basic skills with full potentiality in every aspect. 4) the enhancement and development of disabled children’s quality of life so that they could live independently with human

dignity, and participate in society in every dimension. 5) the creation and development of participatory network party, service origin and selection system from every sector. 6) the development of teachers and staffs to have knowledge and understanding, good attitude and working skill as well as creating good morale in work practice. 7) the development of curriculum, instruction, evaluation and transfer of learning achievement as well as developing a new knowledge through the research process. 8) the enhancement and support by the work units of public, private, local administrative organization, or family, in organizing the inclusive education with quality standard, and 9) the development of readiness in schools regarding to the environment condition, technology, facilities, educational media, service, and support that could be able to access and utilize by the disable children. The research findings also offered goals, strategies, and indicators, based on SEAT Framework focusing on the success according to vision and mission for being accessed and utilized by the disabled children.

Keywords : Proposed Policy/ Inclusive Education

บทนำ

เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างจากเด็กปกติ ในวงการศึกษามักใช้คำศัพท์สำหรับเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” (Children With Special Needs) แทนคำว่า เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจัดเป็นกลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสในสังคม เนื่องจากสภาพความพิการทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางส่วนจึงต้องกลายเป็นภาระแก่สังคม ทำให้บางคนมองเด็กเหล่านี้อย่างไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ ซึ่งความเป็นจริงคงไม่มีผู้ใดอยากเกิดมาหรืออยู่ในสภาพเด็กพิการแต่กลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีโอกาสเลือกเกิด จากสภาพความพิการที่เกิดขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกรอคอยคร่ำครวญซ้ำเติมเนื่องจากอับอาย ทำให้ต้องเลี้ยงดูเด็กแบบซ่อนเร้นปิดบัง หลายครอบครัวไม่สนใจจะนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกสู่สังคม จากเอกสารของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจฯ นำเสนอไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ คนพิการถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนาทางการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมโลก ในอดีตที่ผ่านมาเด็กพิการ ในประเทศไทยก็มีสภาพเช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลกที่ถูกจำกัดสิทธิทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากการยกเว้นการเข้าโรงเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2475 จากคำกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าความพิการที่เกิดขึ้นทำให้สิทธิทางการศึกษาไม่เท่าเทียมกับคนปกติ อันอาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณมากกว่าคนปกติ ก็ต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับความพิการ ทำให้รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาสนองตอบความต้องการพิเศษนี้ได้อย่างทั่วถึง จึงยกเว้นการเข้าเรียน (วาริ ธีระจิตร, 2544: 5-6)

ประเทศไทย ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดแผนฉบับแรกคือแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแผนระดับชาติด้านคนพิการ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการ ได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2534) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่รัฐบาลไทยได้ให้สัตยาบันไว้กับองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเด็กมีสิทธิพื้นฐาน ได้แก่ สิทธิที่จะอยู่รอด สิทธิที่จะพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพ สิทธิที่จะได้รับ การพิทักษ์ปกป้อง และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการกระทำที่เหมาะสม และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเองได้ดำเนินการตามนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการของกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปี 2542 ดังกล่าว พบว่า ยังไม่สามารถจัดอุปสรรคบางประการในโรงเรียนทั่วไปที่เด็กและเยาวชนพิการเข้าไปเรียนร่วม ทั้งด้านเจตคติของผู้เกี่ยวข้อง กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลโดยมีความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังพบว่าบทบาทของผู้บริหารมีผลต่อการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนและในโรงเรียนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมที่จะจัดการเรียนร่วม (เบญจจา ชลธารันนท์, 2548)

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การวิจัยทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามทั่วโลกยืนยันว่าการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องจัดให้ตั้งแต่วัยต้นๆ ของชีวิต คือ ตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่ค้นพบความพิการ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับอนุบาลศึกษาและประถมศึกษาจึงมีความสำคัญมากที่สุด และเป็นช่วงสำคัญที่เด็กและผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องจะได้ค้นพบความสามารถเด่นและข้อบกพร่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กได้ตามศักยภาพในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาต่อไป โดยโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนรวม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ขาดประสิทธิภาพเป็นผลจากความเข้าใจผิด และกลไกที่เป็นปัญหาหลายประการที่มาจากทั้งปัจจัยภายในโรงเรียนเองและปัจจัยภายนอกโรงเรียน โดยปัจจัยภายในโรงเรียน เช่น ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าใจการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างแท้จริง ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูขาดความรู้ความเข้าใจลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญทั้งครูและผู้บริหารจำนวนมากมีทัศนคติในทางลบต่อการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเรียนรวมกับเด็กปกติ นอกจากนี้เกิดความเข้าใจผิดที่ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้จำกัด การลงทุนทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อเปรียบเทียบกับรายหัวกับเด็กปกติ ต้องใช้งบประมาณ บุคลากร และแหล่งสนับสนุนมากกว่า แต่พัฒนาได้น้อยกว่า จึงเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากการที่มีความจำกัดทางด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาและความจำกัดด้านปริมาณและคุณภาพของบุคลากรงบประมาณ แหล่งสนับสนุน ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและการจัดโครงการ การทำงานร่วมกันของนักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพิการ เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความ

.....

ต้องการพิเศษ เครื่องมือและกระบวนการตรวจวินิจฉัย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อาทิ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนเฉพาะความพิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ยังคงขาดการประสานร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้ให้ข้อเสนอแนะในบทสรุปสำหรับผู้บริหารไว้ว่า การประสานความร่วมมือของเครือข่าย พบว่า รูปแบบการทำงานที่จะเกิดผลดีที่สุด คือ การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาเป็นฐานในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งนี้การจัดการเรียนร่วมต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (Trans Disciplinary Team) ในลักษณะการรวมพลัง คือ การร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหาอย่างทันท่วงที ร่วมติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนางานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ รวมทั้งร่วมรับความสำเร็จในผลงาน และการสร้างความเข้มแข็ง (Empowerment) ให้กับสถานศึกษา จากแนวโน้มในเรื่องของการกระจายอำนาจและการเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ชุมชน และท้องถิ่น สถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนระบบโครงสร้างและการบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการร่วมมือตามบทบาทภารกิจ ตลอดจนการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันและความร่วมมือดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้บริบท ปัจจัยเอื้อและข้อจำกัดโดยสถานศึกษาและท้องถิ่นนั่นเอง ซึ่งเป็นการพัฒนางานที่ตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน การสับเปลี่ยนผู้บริหารและบุคลากรสามารถกระทำได้หากบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานด้วยความตระหนักรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีเจตคติเชิงบวกต่อการพัฒนางาน มีองค์ความรู้และสามารถทำงานได้ โดยมีบรรยากาศของความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ได้องค์กรที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา คือ การนำการศึกษาไปพัฒนา จึงสนใจที่จะศึกษาว่าองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นนโยบายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา (All for Education) มีกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลนโยบาย เป็นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Action Policy) เป็นนโยบายที่มีชีวิต (Living Policy) เป็นนโยบายที่มีพลังขับเคลื่อน ทันสมัย ปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของท้องถิ่น และนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ ทั้งการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ และรูปแบบการจัดการศึกษาเรียนร่วม มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรียนร่วมหลายแห่ง มีความพร้อมในด้านบุคลากร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาต้นแบบที่มีการจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมของจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ของการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านเครื่องมือ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 ขอบเขตของข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีองค์ประกอบ ต่าง ๆ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ของการบริหารจัดการเรียนร่วม

1.2 ขอบเขตของเนื้อหา กำหนดตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านเครื่องมือ

1.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา จำแนกออกเป็น 2 พื้นที่ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับคำถามวิจัยที่กำหนดข้างต้น ดังนี้

1.3.1 พื้นที่ศึกษาเพื่อการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ตามสภาพปัจจุบัน เป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 140 แห่ง ดังนี้

(1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 25 แห่ง

(2) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 36 แห่ง

(3) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 35 แห่ง

(4) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 22 แห่ง

(5) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 (นครศรีธรรมราช) จำนวน 9 แห่ง

(6) สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง

(7) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน จำนวน 9 แห่ง

1.3.2 พื้นที่ศึกษาในการศึกษาหุกรณี เป็นสถานศึกษาด้านแบบในการจัดการเรียนร่วม จำนวน 3 แห่ง คือ

(1) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานของรัฐบาล จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดไร่จิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(2) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดสุวรรณาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร

(3) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรของเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนชาตรีวิทยา โรงเรียนเอกชนในจังหวัดสงขลา

ทั้งนี้ ทั้ง 3 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น เป็นสถานศึกษาที่มีแนวคิดการดำเนินการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านเครื่องมือ ที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต้นสังกัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ 1) ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพผู้ตอบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ วุฒิการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และประเภทของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 2) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ใน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ 3) ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Opened-end)

โดยแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .978 และจำแนกรายองค์ประกอบ

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth Interview) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย

3. การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในระหว่างสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัย ผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field-note) และการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังนี้

1) การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และสิ่งคุกคาม (Threat) ของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคำนึงถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

3) การศึกษาพหุกรณี (Multi-case Study) เป็นการศึกษาสถานศึกษาด้านแบบการจัดการเรียนร่วม 3 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 วิธีดังนี้

1) การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

2) การประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

ภายในปี 2564 จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

2. พันธกิจ

2.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 สร้างโอกาสให้เด็กพิการ ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษา ทุกระดับอย่างเท่าเทียม

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน

2.4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ

2.5 สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

2.6 พัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

2.7 พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย

2.8 ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ

2.9 สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

3. จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวมมี 1 เป้าหมาย 14 กลยุทธ์ 34 ตัวชี้วัด
 - 2) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านนักเรียน มี 2 เป้าหมาย 8 กลยุทธ์ 19 ตัวชี้วัด
 - 3) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านสภาพแวดล้อม มี 2 เป้าหมาย 11 กลยุทธ์ 27 ตัวชี้วัด
 - 4) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมี 8 เป้าหมาย 34 กลยุทธ์ 89 ตัวชี้วัด
 - 5) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านเครื่องมือ มี 7 เป้าหมาย 27 กลยุทธ์ 62 ตัวชี้วัด
- รวมทั้งสิ้น 20 เป้าหมาย 94 กลยุทธ์ 231 ตัวชี้วัด

การอภิปรายผล

1. ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (Triangulation) ในการศึกษาบริบทในขั้นตอนแรก 2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) จากบุคคลระดับฐานราก (Grounded or Grass Root) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research: PPR) ที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ และ 3) หลักการกำหนดนโยบายตามลักษณะของนโยบายที่ดี คือ (1) มีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยส่วนรวมมากที่สุด (2) ได้มาจากการถกเถียงถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ และ (3) ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ที่มีความสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน (4) มีเป้าหมาย แนวทางและกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (5) มีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานและเนื้อหานี้ควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ด้วยดี ที่คำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และ (6) เป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจได้ตรงกัน ยึดหลักการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่ง ตามหลักการสามเส้า (Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในเวลาเดียวกันในขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาบริบทในขั้นตอนแรกนั้น ได้ดำเนินการวิจัย 3 วิธีการ เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วม คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) และการศึกษาพหุกรณี (Multi-case Study) สถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสามวิธีการนี้ ทำให้มั่นใจได้ว่า ทำให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณา ที่เป็นไปอย่างครอบคลุม มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ตลอดจนจะเป็นที่ยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย ยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research: PPR)

2. ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างชีวิต ที่เชื่อมั่นได้ว่ามีความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ กับบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์

จากผลการวิจัยในส่วนที่เป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เนื่องจากกำหนดขึ้นด้วยหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย (Decision Makers) และกลุ่มผู้อิทธิพล (Influencers) ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน รับฟังข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันและความร่วมมือดำเนินงานพัฒนาภายใต้บริบท ปัจจัยเอื้อและข้อจำกัดโดยสถานศึกษาและท้องถิ่นนั่นเอง การสับเปลี่ยนผู้บริหารและบุคลากรสามารถกระทำได้ หากบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยความตระหนักรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีเจตคติเชิงบวกต่อการพัฒนางาน มีองค์ความรู้และสามารถทำงานได้ มีความพยายามร่วมกันในการปฏิรูปการศึกษา ที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเวทีสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เด็กพิการสามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกันในสังคมปกติได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคหรือความแตกต่าง ดังวิสัยทัศน์ที่กล่าวว่า “ภายในปี 2564 จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วม ในสถานศึกษา ทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบ ที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้” นั้น ถือเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ดีที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากล

2.2 ด้านพันธกิจ

จากผลการวิจัยในส่วนที่เป็นพันธกิจ ถือว่าเป็นพันธกิจที่ดี คำนึงถึงลูกค้ำที่ชัดเจนซึ่งครอบคลุมเด็กพิการมุ่งเน้นความทั่วถึง ความเสมอภาคความเท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษา (Equitable Access) ตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและแนวทาง การจัดการศึกษาตามหลักการสิทธิมนุษยชน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา และถือว่าเป็นเงื่อนไขในการประกันการเข้าถึงสิทธิในทุกด้าน ทั้งการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องกับทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ที่กล่าวว่า พันธกิจเป็นข้อความที่แสดงถึงหน้าที่ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป็นข้อความที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เห็นได้จากพันธกิจซึ่งกำหนดได้ 9 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหาร จัดการศึกษาเรียนร่วมให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็ม

ตามศักยภาพทุกด้าน 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ 5) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 6) พัฒนาคู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทางานการจัดการศึกษาเรียนร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน 7) พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ และ 9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

2.3 ด้านเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดในแต่ละด้าน คือ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดในการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ในแต่ละด้านแสดงให้เห็นถึงความชัดเจน มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำไปใช้และเป็นที่ยอมรับจากการพิจารณาพิจารณา นอกจากนี้พบว่าตัวชี้วัดแต่ละตัวสามารถตรวจสอบติดตามประเมินผลได้ เป็นตัวชี้วัดที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายและเป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นอย่างดี

จากลักษณะของข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าวทั้ง 4 ประเด็นอาจสรุปได้ว่าผลการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความเหมาะสม สอดคล้อง มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับกับบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณค่าต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมในระดับสถานศึกษาของแต่ละสังกัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะใน 3 กรณี คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบาย มีจุดมุ่งหมายหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบ การตัดสินใจของผู้ตัดสินใจนโยบาย (Decision Makers) สู่การนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นข้อเสนอแนะจึงมุ่งให้ข้อเสนอแนะต่อจังหวัด ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและต่อสถานศึกษา ในการนำผลการวิจัยไปใช้ (Use) หรือประยุกต์ใช้ (Apply) ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ที่ได้จากผลการวิจัย ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ร่วมที่ครอบคลุมภารกิจและวัตถุประสงค์ เป็นวิสัยทัศน์ในระดับท้าทายของจังหวัด ที่เป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับทุกแห่ง จึงควรมีกำหนดวิสัยทัศน์ระดับหน่วยงาน มีการประสานความร่วมมือเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเครือข่าย ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเอกภาพ นำไปสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ด้านพันธกิจที่ได้จากการวิจัยทั้ง 9 ด้าน ซึ่งถือเป็นพันธกิจร่วมของจังหวัด การนำไปปฏิบัตินั้นหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำไปปรับใช้เป็นกรอบการบริหารจัดการเรียนร่วมให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมเป็นไปอย่างถูกทิศทางและมุ่งสู่ผลสำเร็จในวิสัยทัศน์ร่วมต่อไป

3. ด้านกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยถือได้ว่าเป็นแนวทางหรือเครื่องมือสู่การปฏิบัติที่สำคัญ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จึงต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคและกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ครอบคลุมทุกองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้าง

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับจังหวัด

1) แม้ว่าข้อเท็จจริงประการหนึ่งของการวิจัยเชิงนโยบาย เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่มีความซับซ้อน ไขว่จะแก้ไขได้โดยง่ายผลจากการวิจัยจึงไม่ใช่ยาครอบจักรวาลที่จะรักษาได้ทุกโรคในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผลการวิจัยนี้เป็นผลจากการดำเนินงานวิจัยที่อิงหลักการทางวิชาการที่น่าเชื่อถือได้ เน้นหลักการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ (Integrated Management) จังหวัดจึงควรนำผลการวิจัยไปสู่การประชุมสัมมนาเพื่อให้มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ ทั้งในกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย (Decision Makers) กลุ่มผู้มีอิทธิพล (Influencers) กับการจัดการเรียนร่วมในจังหวัด เพื่อหาข้อสรุปในผลการวิจัยที่เชื่อว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาหรือช่วยพัฒนาด้านการจัดการเรียนร่วมในภาพรวมของจังหวัด และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาระดับจังหวัด

2) ในการจัดการเรียนร่วมที่ยึดตามกรอบโครงสร้างซึ่งไม่ใช่สูตรสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานระดับจังหวัดควรเน้นหลักการมีส่วนร่วม (Participation) จากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วยบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษา องค์กรที่ดูแลเด็กพิการ หน่วยงานทางการแพทย์ หน่วยงานทางการศึกษา และบุคลากรที่ให้บริการอื่น ๆ รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนส่งเสริม การดำเนินงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาเด็กพิการในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา

1) ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในภาพรวมทั้งจังหวัด การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะต้องตระหนักถึงบริบทและสภาพความเป็นจริงของตนเองด้วย โดยอาจจะนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปสู่การประชุมสัมมนาในโอกาสต่าง ๆ ในหน่วยงานของตน เพื่อเลือกใช้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของตนเอง 2) สถานศึกษาควรนำ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ประเมินตนเอง (Self Assessment) ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่สำคัญหรือประเด็นที่เป็นปัญหาหรือทุกประเด็น เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ และนำแผนสู่การปฏิบัติ ขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งระบบครอบคลุมทุกองค์ประกอบ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ที่นับเป็นจุดแข็งในการดำเนินงานและทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยหน่วยงานต้นสังกัดและ/หรือสถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรจัดทำวิจัยเชิงนโยบายของตนเอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับหน่วยงานหรือระดับสถานศึกษา ที่จะนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยการวิจัยนั้นควรใช้กระบวนการระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research: PPR)
2. ควรวิจัยเพื่อศึกษาผลการนำข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้ สู่การปฏิบัติทั้งในระดับจังหวัด ระดับหน่วยงานต้นสังกัดหรือระดับสถานศึกษา ที่แสดงให้เห็นถึงผลการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติจริง ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluative Research)
3. ควรวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นที่เห็นว่าสำคัญหรือที่เป็นปัญหาจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อระยะเวลาผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น ในระยะ 1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research: PPR).

เอกสารอ้างอิง

- เบญญา ชลธารันนท์. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวิทยาสาร.
- วารี ธีระจิตร. (2544). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy and Policy Research). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การเรียนรวม : แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำนโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. (2534). พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.